

fit verisimilius id futurum esse prope diem iudicii, et tempore Antichristi, vel circa. In quo vero statu erit Roma proxime antequam destruat, tam in temporali imperio quam in spirituali et in fide, non video esse revelatum, nec cum fundamento definiri posse. Nullum vero est inconueniens quod, perseverando in fide, religione, et regimine, tam temporali quam spirituali per Apostolicam Sedem, sicut nunc est, in fine mundi destruat per aliquem tyrannum infidelem, sive paganism, sive apostatam. Sicut enim hoc magna ex parte contigit in tempore Alarici, ita poterit acerbius et omni ex parte in fine mundi consummari. Neque hoc est contra sanctitatem illius urbis, tum quia, non obstante fide, et præsencia Vicarii Christi, poterunt in illa ita multiplicari peccata, ut, conjuncta præcedentibus, Dei iudicium, juxta occulta consilia providentiæ ipsius, contra ipsam excitent. Tum etiam quia, licet civitas et capita ejus in fide permaneant, fieri poterit ut multitudo populi et præcipuorum civium, exemplo, et minis vel promissionibus tyrannorum infidelium corruptatur, et deficiat. Tum denique quia (ut dicebam) illud excidium non erit tantum propter vindictam, sed etiam ad probationem et multorum Martyrum perfectionem consummationem. Ideoque non est etiam contra promissiones factas Ecclesiæ et Sedi Apostolicæ de perseverantia in fide, et in cathedra Petri, quod Roma illo modo destruat, quia cathedra nunquam deficiet, nec fides ejus, sive in hoc, sive in illo loco consistat; ubique enim eadem erit, semperque Ecclesia visibilis durabit, etiam si vi persecutionis cogatur ad montes fugere, vel in locis occultis magna ex parte se abscondere.

13. *Incertum an ea destructio facienda sit ab Antichristo, vel aliquo ex ejus administris.* — Deinde neque ex illo loco, neque ex alio (quod ego sciam) satis colligi potest, an hæc ultima Romæ destructio ab ipsomet Antichristo perficienda sit et consummanda, vel ante illum, per aliquem, vel aliquos ex illis decem regibus qui in Romano orbe tunc regnabunt. Nam quod altero ex his modis futurum id sit, posita dicta expositione, fit valde probabile, quia, ut dixi, tam generale excidium urbis capituli mundi, tantaque Ecclesiæ calamitas et persecutio non potest a temporibus Antichristi multum distare, et ideo vel ab illo erit, vel ab his qui proxime illum antecedent. Itemque ex alio principio id fit multum credibile, quia vel ante deletum prorsus Roma-

num imperium Antichristus non veniet, vel per illum destructio Romani imperii consummabitur; tunc vero maxime delebitur Romanum imperium, quando Roma prorsus extincta fuerit, et e converso dum illa in suo statu perseveraverit, adhuc reliquæ Romani imperii durabunt. Ergo sicut imperium Romanum, ita et Urbs eodem tempore et sub eisdem tyrannis destruetur. Quod autem alterutro ex dictis modis contingere possit, et neuter illorum vel revelatus sit, vel repugnet revelatis, patet, quia nullibi revelatum est, Romanam urbem esse duraturam usque ad tempora Antichristi inclusive seu intrinsece, ut sic rem explicem; poterit ergo antea per decem reges destrui. Item non solum probabile est, sed etiam aliqui contendunt esse certum, ante adventum Antichristi imperium Romanum esse omnino per decem reges delendum; ergo probabile est ab eisdem esse Romam evertendam. Quod in capite etiam 17 Apocalypsis insinuat.

14. *Probabile est Romæ vastationem ab Antichristo consummandam.* — E contrario vero nullibi etiam est revelatum, Antichristum non esse venturum, donec Romana urbs sit destructa; ergo si per ipsum destruat, satis implebitur prophetia hujus capituli, quod tractamus, de destructione Babylonis. Item supra diximus esse valde probabile, et Patribus consentaneum, Romanum imperium, licet per decem reges, Antichristi proximos præcursores, ita sit dividendum et extenuandum, ut prope deleatur, per ipsum nihilominus Antichristum esse consummandam destructionem ejus; ergo per ipsum etiam poterit Roma destrui atque extinguere. Cum autem dico, *per ipsum*, non intelligo esse necessarium ut ipse Antichristus præsens sit in tali bello; satis est enim quod per se, vel duces suos, vel reges sibi subjectos id faciat. Itaque utroque modo potest intelligi quod de muliere fornicaria dicitur Apocalypsis 17, et de decem cornibus bestię, seu de decem regibus, quod *odient fornicariam, et desolatam facient illam, etc.*, si per fornicariam Romam, per bestiam autem, Antichristum intelligamus, ut est probabile, sed incertum, ut supra dixi, et 2 tom. tertiæ partis, disput. 56, sect. 2, ubi nihil aliud de ultimo Romæ excidio docui; imo de illo tanquam de re incerta locutus sum. Neque aliter loquitur Bellarminus, qui potius sentit Romam ab ipso Antichristo esse delendam. Nam lib. 3, c. 13, sic ait: *Antichristus odio habebit Romam, et cum ea pugnabit, eam-*

que desolabit et incendet. Idemque sentit lib. 4, c. 4, in fine. Eundemque dicendi modum sequitur Bozcius, lib. 24, c. 6, et citat Tertullianum, Lactant., Cyrillum, Chrysost., Ambros., Hieronymum et Augustinum.

17. *Concluditur, ex Apocal. 18 non colligi persecutionem Antichristi ultra tres annos cum semisse duraturam.* — Ultimo tandem (ut regi Jacobo respondeamus) dicimus, ex toto hoc cap. 18 Apocalypsis, vel ex destructione Urbis in illo prædicta, vel ex circumstantiis cum quibus describitur, colligi non posse persecutionem Antichristi, longiori tempore quam per triennium et semissem esse duraturam. Nam si decem reges Urbem demolituri sunt, licet bellum illud per plures annos daret, vel post illud Roma per plures annos destructa jaceat, nihilominus Antichristus postea veniens, poterit brevi tempore durare. Si vero ipsemet Antichristus Romam debellaturus est, poterit id facere, antequam spiritualem (ut ita dicam) persecutionem Ecclesiæ incipiat, dum temporale imperium acquirit, quod pluribus annis durare poterit, prout persecutionem antecedit, ut capite nono dicam. Et tunc poterit persecutio durare tantum brevi tempore dicto, ut per se manifestum est. Vel certe, licet demus, ipsam Urbis destructionem futuram esse partem Antichristianæ persecutionis, adhuc poterit triennio, imo biennio compleri quidquid de illa destructione Joannes præsignificat. Quia non solum intra annum, sed etiam intra menses paucos circumdari poterit et expugnari, et incendio tradi, et alia pati quæ ibi describuntur. Et paulo post sequi poterit gravissimus ille planctus regum et mercatorum, quem Joannes commemorat, nam si planctus ille futurus est in provinciis, et insulis Romæ vicinis, intra paucos dies poterit notitia incendii ad eas pervenire, ad remotiores autem intra plures, vel intra annum, planctus autem ipse breviori tempore poterit consummari.

18. Quod autem rex objicit, quia et reges ad contrahendam necessitudinem magnam illa Babylonia, et mercatores ad congerendas divitias, longiori tempore indigebunt, hoc (inquam) probat quidem, et reges et mercatores, et Babyloniam ipsam, longo et diuturno tempore esse duratura, priusquam Antichristus veniat, vel Babyloniam destruat, non vero probat destructionem ipsius urbis, vel planetum postea subsecutum futurum esse diuturnum. Tum quia hæc diversa sunt; tum etiam quia fræquenter illa, quæ multo

tempore durarunt, uno momento extinguuntur. Eo vel maxime quod in toto illo capite nullum est verbum de Antichristo; unde licet ea, quæ ibi narrantur, diuturnius tempus postularent, facile responderemus illa consummanda esse ante ortum Antichristum (ut declaravi posse evenire), ipsum vero Antichristum postea esse venturum, et brevi esse consummandum.

CAPUT VIII.

TERTIÆ OBJECTIONI REGIS ANGLIÆ, EX VARIIS NOVI TESTAMENTI VERBIS DESUMPTÆ, SATISFIT.

1. *Conterdit primo rex Angliæ positum tempus certum pro incerto.* — Tertio impugnat rex Angliæ fundamentum quo nitimur ad asserendum, Antichristi persecutionem brevi tempore duraturam. Contra quod duo objicit. Unum est, non esse necessarium Joannis de illo tempore loquentis verba in proprio sensu interpretari, quia inspecto more loquendi Prophetarum, satis commode potest metaphorice intelligi. Duplicem autem in illis verbis ipse meditatus est allegoriam: una est ut numerus certus pro incerto ponatur. Quia certum est Joannem id facere consuevisse, ut c. 7, cum duodecim millia salvandorum ex singulis tribubus numerat; et c. 9, cum ait: *Et numerus equestris exercitus vicies millies dena millia*¹, etc.; idemque habet aliis in locis, præsertim c. 14, cum numerat: *Centum quadraginta quatuor mille virgines*², et c. 20, cum sæpius dicit, Christum regnaturum cum suis Sanctis *mille annis*, et c. 21, cum varios numeros mensurarum describit. Accedit quod Joannes in his numerationibus antiquos Prophetas imitatur, præsertim Danielelem, Ezechielem et Zachariam, apud quos sæpe sumitur numerus certus pro incerto, ut Daniel 7: *Decies millies centena millia ministrabant ei*, et alibi sæpe.

2. *Contendit secundo tempus a Joanne assignatum significare dimidietatem spiritualis hebdomadæ.* — Altera regis allegoria est, ut illa tria tempora et dimidium temporis neque annos neque certum tempus significant, sed dimidiam spiritualem hebdomadam: *Nam qui recordantur* (ait) *Joannem in visionibus morem Prophetarum imitari, admodum verisimile es-*

¹ Apoc. 7 et 9.² Apoc. 14, et 20, et 21.

so comperiet, in illis tribus diebus et dimidio eum imitari Danielis hebdomadas, hebdomadam unam accipiendo totum illud tempus, quod inter adventum Christi primum et secundum intercesserit, cujus temporis, sive spiritualis hebdomada dimidio triumphantem inducit Antichristum. Potestque interpretatio hæc juvari sententia Lyrani, qui, Daniel. 12, incertum putat esse an dies ibi proprie sumatur pro naturali die, vel metaphoricè pro anno, sicut hebdomada apud eundem Daniele sumitur. Idem ergo dici poterit de locis Joannis in Apocalypsi, et ita erit probabilis hæc expositio.

3. Tertio, argumentatur ab incertitudine diei iudicii.—Altera obiectio principalis est, non posse verba Joannis in sensu proprio intelligi, quia talis sensus aliis Scripturæ locis et cuidam fidei dogmati repugnat. Argumentatur ergo, quia si Antichristus certo numero dierum regnaturus est, et post mortem ejus intra quadraginta quinque dies iudicium futurum est, statim ac Antichristus regnare, ac persequi Ecclesiam cœperit, certo scient fideles homines quo die futurum sit iudicium. Hoc autem est contra Christi verba multis in locis. Nam imprimis, Matth. 24 dixit: *De die autem illa et hora nemo scit, neque Angeli cœlorum, nisi solus Pater.* Deinde similitudine diluvii declarat quam repente venturus sit dies ille, dicens: *Sicut autem in diebus Noe, ita erit adventus Filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bibentes, nubentes et nuptui tradentes, usque ad eum diem quo intravit Noe in arcam, et non cognoverunt donec venit dilucium, et tulit omnes, ita erit adventus Filii hominis. Tunc duo erunt in agro, unus assumetur, et unus relinquetur; duæ molentes in mola, una assumetur, et una relinquetur. Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Quibus omnibus (ait rex) significatur illorum temporum summa securitas, futuros esse homines variis negotiis et curis humanis implicatos, cum hora novissima eos repente, nec opinatos occupet. Sicut Christus in dicto loco concludit: *Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam; ita et vos estote parati, quia qua nescitis hora Filius hominis venturus est.**

4. Multa congerit testimonia ex Scriptura.—Secundo Matth. 25, ad declarandam illius diei incertitudinem, adducit Christus parabolam decem virginum, et concludit: *Vigilate*

itaque, quia nescitis diem neque horam. Tertio, addere possumus verba Christi, Actor. 2: *Non est vestrum nosse tempora, vel momenta quæ Pater posuit in sua potestate.* Quarto, addit rex verba Petri, 1 canonic., c. 5: *Sobrii estote, et vigilate. Petrus (ait) jubet nos vigilare, et sobrios esse, ad excipiendum illum diem semper intentos.* Quinto ait: *Joannes in Apocalypsi bis nos admonet, ut furem nocturnum, sic Christum esse venturum. Veniam (dicit Spiritus Sanctus, Apocal. 3) ad te tanquam fur, et nescies qua hora veniam ad te; et c. 16: Ecce venio sicut fur.* Sexto, addere possumus, hoc dixisse Paulum, 1, ad Thessal. 5: *De temporibus autem et momentis, fratres, non indigetis, ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus.* Denique id etiam dixit Petrus, epist. 2, c. 5.

5. Regis fundamenta evertuntur.—Ad priorem partem respondeo, litteralem expositionem verborum Joannis, quam Pontificii, id est, Catholici sequuntur, fundatam esse imprimis in proprietate verborum Scripturæ, quæ præferenda est. Cavendum enim omnino est periculum deserendi verum Spiritus Sancti sensum: *Quem*, ut libro de Pudicit., c. 9, Tertullianus dixit, *omnino observare debemus, æque ac præceptum; quia non levior est transgressio in interpretatione, quam in conversatione.* Magnum autem est periculum aberrandi a vero sensu, quando proprietates verborum sine auctoritate vel necessitate relinquitur; neutra autem ratio hic invenitur ad proprium verborum sensum relinquendum, ut infra ostendemus. Imo e contrario dictus sensus proprius fundamentum habet in consonantia et concordia diversorum locorum Scripturæ, et in variis modis explicandi eandem rem per tempora, menses et dies, et in veteri et in novo Testamento, ut credibile non sit, omnia esse per metaphoram et impropriatatem dicta. Fundatur præterea in communi consensu Patrum, per quos Deus Ecclesiam verum sensum Scripturarum docet; qui autem Patres ita sentiant, satis constat ex his quos capite sexto attulimus. Denique fundari potest, quia nulla metaphora ibi quadrare potest, neque habet probabile fundamentum, ut facile constabit per ea discurrendo, quæ rex adducit.

6. In Scriptura sæpe numerus perfectus pro incerto ponitur.—Per numerum imperfectum determinata duratio significatur.—Ad prio-

rem ergo metaphoricæ sensus partem, in qua dicitur accipi numerum certum pro incerto, et ad indicandum longum aut breve tempus, magnumque aut parvum numerum indefinitum, respondemus, regulam in generali sumptam veram esse, et hoc modo ex testimoniis ibi relatis, et aliis multis quæ afferri possunt, recte probari, male tamen ad præsentem expositionem applicari. Nam imprimis, ut docte notavit Bellarminus, lib. 3 de Romanis Pontific., c. 8, tunc in Scriptura numerus definitus pro indefinito tempore sumitur, quando est perfectus, et in aliquo ordine consummatus, ut sunt decem, centum, mille. Quando vero numerus comprehendit non tantum magnum, sed etiam parvum numerum, tunc esse signum propriæ et præcisæ numerationis. Et ratio est in promptu, quia simplex et absoluta expressio unius numeri consummati facile potest esse capax talis metaphoræ, vel propter aliquam numeri perfectionem, vel per aliquod mysterium, ut solet considerari in septenario numero propter mundi creationem, vel in millenario propter ejus perfectionem aptam ad significandam quandam temporis plenitudinem, ut dixit Augustinus, 20 de Civit., c. 7, ubi etiam ita exponit illud *centuplum*, de quo Dominus loquitur, Matt. 19, ut copiosum præmium significet. Et alia exempla profert in lib. 2 de Doctrin. Christ., c. 16. At vero quando minute et distincte additur numerus minor majori, et dimidius integro, signum est definitæ ac propriæ numerationis, quia alias nunquam haberemus certum aliquem in Scriptura numerum. Item quia nec in illa imperfectione numerorum perfectio aliqua vel diuturnitas durationis cogitari potest, nec ratio probabilis reddi, cur talis additio et multiplicatio numerorum fiat. Estque optimum exemplum ad hoc confirmandum, Dan. 8, ubi de Hierosolymitana vastatione per Antiochum facta, dicitur duraturam esse *dies duo millia trecentos.* Quem numerum omnes intelligunt, præcise et cum proprietate esse intelligendum, propter specialem modum quo præscribitur. Et ita D. Hieronymus ibi, ex libris Machab. et Josepho, illum comprobare et declarare studet. Idem tradit Theodoret., orat. 8, et Glossa, Lyran., et accurate Benedict. Pereira.

7. Locus ille Joannis metaphoricum sensum admittere non potest.—Primum regis fundamentum evertitur.—Quocirca partem hanc ita censeo veram, ut in ea nullam declarationem aut limitationem credam esse necessa-

riam, tum quia per se fundata est in verissima exponendi Scripturam regula, scilicet, retinendum esse proprium sensum, quando nihil est quod metaphoram indicet, vel ad illam excogitandam cogat; tum etiam quia nulla particularis exceptio illius partis occurrit. Nam si quis objiciat exemplum de centum quadraginta quatuor millibus signatis ad salutem, Apocal. 7, et aliud de centum quadraginta quatuor millibus virginibus stantibus cum Agno, Apoc. 14, respondeat ibi Ribera, per illos numeros ibi definitam ac præcisam multitudinem significari. Sed quia hoc difficile creditur est, respondeo, numerum illum sic multiplicatum, mysterium continere, et ideo pro indefinita multitudine poni; nam duodenarius numerus est numerus universalis, et per se ipsum multiplicatus juxta numerum duodecim tribuum illum numerum efficit, ut Beda, Rupert., et alii interpretati sunt.

8. Perfectus etiam numerus ponitur pro tempore determinato.—At vero in alia parte de sensu metaphorico, quia non gratis et ubique confingendus est, necessario addenda est limitatio. Quia sæpissime numerus perfectus significat in Scriptura definitum tempus, certamque durationem, ut quando dicitur creatus mundus sex diebus, vel quando dicitur, Dan. 4: *Septem tempora mutabuntur super te*, ubi, licet in verbo *tempora* sit aliqua metaphora, quam supra explicui, in numero septenario nulla esse intelligitur. Item in prophetia Danielis, de 70 hebdomadibus, Daniel. 9, et sæpe alias. Ideoque illa pars permissive tantum seu potentialiter intelligenda est, id est, posse in illo sensu tales numeros accipi, et metaphoram illam esse usitatam in Scriptura. Nihilominus tamen in usu et applicatione ejus ad hunc vel illum locum, necessarium est circumstantias considerare, ita ut illis quadret metaphora, nulloque modo illis adversetur. Item etiam observandæ sunt communes Ecclesiæ et Patrum interpretationes. Quæ duo (ut dixi) persuadent, etiam in dictis locis Apocalypsis non habere locum metaphoram, quia neque circumstantiis locorum accommodata est, neque Patres ibi illam invenerunt, sed certum ac definitum tempus ibi prædici intellexerunt.

9. Secundum regis fundamentum destruitur.—Aliter Daniel de hebdomadis, aliter de tribus annis locutus est.—Mensium et dierum numeratio hebdomada accommodari non potest.—Altera vero pars metaphoræ, quam exco-

gitavit rex, plane improbabilis est. Primo, quia nec Joannes in Apocalypsi, neque Daniel, c. 12, nominarunt hebdomadam, sed tempora, menses et dies, et multo minus locuti sunt de dimidia hebdomada, sed per alios numeros mensium et dierum proprietatem sui sermonis declararunt. Et confirmari hoc potest, quia ubi Daniel voluit tres annos et dimidium per dimidiam hebdomadam significare, id fecit aperte, cap. 9, dicens: *Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium*, id est transactis tribus annis cum dimidio, hebdomadæ septuagesimæ. Secundo, nunquam per hebdomadam significatur in Scriptura omnino indefinitum tempus, sed quoties vox illa per metaphoram sumitur, saltem servatur proportio ad septenarium numerum, metaphora vero in eo ponitur, quod ad numerum annorum extenditur, ut in dicto loco Danielis, et Genes. 29: *Imple hebdomadam dierum*, id est, septem annos. At vero in tempore toto quod inter primum et secundum Christi adventum decurrit, nulla ratio septenarii numeri cogitari potest, nec probabilis causa talis metaphoræ afferri, nec auctoritas, nec exemplum; quæ est ergo hæc licentia ad libitum interpretandi vel potius corrumpendi Scripturam? Tertio, licet metaphora dimidiæ hebdomadæ posset accommodari verbis illis: *Per tempora, tempus, et dimidium temporis*, nullo tamen modo potest accommodari numerationi quadraginta duorum mensium, vel mille ducentorum nonaginta dierum; quæ enim ratio, vel proportio, seu analogia ad fingendam talem metaphoram excogitari potest? Quin potius, ut sæpe dixi, ille modus explicandi tempora per menses, et numerum mensium per numerum dierum, excludit omnem hujusmodi metaphoram, et proprium esse sensum ostendit.

40. Quarto, si tres illi anni cum dimidio, qui de adventu et duratione Antichristi prædicti sunt, dimidiam spiritualem hebdomadam illo modo intellectam significarent, saltem non excederent dimidium temporis illius, quod inter primum et secundum Christi adventum intercedit; at juxta regis sententiam, Antichristianismus incœpit anno Christi 606, et ita jam duravit mille septem annis, et adhuc durat, et durabit quantum scit Deus; ergo incredibile est totum illud tempus per trium annorum cum dimidio spatium propter allegoriam dimidiæ hebdomadæ significari. Denique juxta hanc interpretationem inutilis est omnis illa numeratio temporum,

dierum et mensium, quæ tam accurate a Joanne fit; quia ex illa nihil certum vel probabile de initio vel duratione temporis Antichristi conjectari potest, sed unusquisque fingere potest quod voluerit initium, et temporis spatium, et asserere illud esse dimidiam spiritualem hebdomadam. At vero Scripturæ verba, licet interdum sint metaphorica, non tamen inutilia, nec frustra prolata; ergo quando metaphora talis est ut pervertat prophetiæ usum, intentionem et fructum, abjicienda prorsus est et vitanda.

41. *Lyrani dubitatio rejicitur.* — *Dies illo loco pro anno sumi non potest.* — Quapropter deponenda est etiam seu rejicienda dubitatio Lyrani, an in illis locis dies metaphorice pro anno sumatur. Et pro certo statuendum est, ibi proprie sumi, et naturalem diem significare. Est autem advertendum, hoc intelligi posse, vel de illis locis in quibus est sermo de mille ducentis nonaginta diebus persecutionis Antichristi, vel ubi est sermo de quadraginta quinque diebus post mortem ejus. Lyrani enim non de prioribus, sed de his posterioribus loquitur. De prioribus autem non negat futuros esse naturales dies, quod intentioni nostræ maxime deservit, etc. Ideoque breviter ostenditur esse certum. Nam si dies ibi annum significaret, ergo cum dicitur persecutio Antichristi duratura per mille ducentos nonaginta dies, intelligitur de totidem annis. Quomodo ergo verum erit verbum Christi: *Nisi breviati essent dies illi, non fuisset salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi*¹. Quomodo enim breviabuntur, si tot fere futuri sint quot hæcenus tempus legis gratiæ duravit? Similique ratione consistere non poterit quod Joannes ait, Apocalyp. 12: *Væ terræ et mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quia modicum tempus habet*. Et cap. 20 dicit, Satanam ligatum fore per annos mille, et postea solvendum modico tempore; at vero tempus mille ducentorum ac plurium annorum non potest dici absolute modicum, neque comparate ad tempus quo Satanus est ligatus. Ergo impossibile est ibi accipi diem pro anno, sed pro vero die.

42. Confirmatur primo, quia numerus ille dierum postea per numerum mensium explicatur; quis autem dicat mensem ibi significare triginta annos? Nunquam enim in Scriptura talis metaphora mensium sicut hebdo-

¹ Matt. 24.

madarum invenitur. Confirmatur secundo, quia si detur licentia diem pro anno explicandi, eandem alius sumet ad intelligendum mille annos, quia scriptum est: *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ, quæ præterit*¹. Et consequenter sequitur duraturum Antichristum plusquam per mille annorum millia, quod ridiculum est. Denique confirmatur ex Justino contra Tryphonem, qui hac ratione irridet ejus interpretationem. Putabat enim ille, per tempus ibi intelligendos esse centum annos: *Quod si ita est, scelestum illum hominem ut minimum tercentum quinquaginta annos regnare oportet*. Quod tanquam absurdum et ridiculum omittit, præterquam quod nulla probabilis ratio vel fundamentum in Scriptura talis significationis aut metaphoræ potest afferri.

43. *Dies in ultima prophetia eodem sensu sumitur.* — *Confirmatur ex loco Ezechielis.* — Ex quo ulterius eadem certitudine concluditur, etiam in ultimis quadraginta quinque diebus, de naturalibus diebus sermonem esse. Primo quidem, quia fingi non potest, in eadem supputatione, respectu temporis persecutionis Antichristi diem accipi proprie, respectu vero temporis postea futuri, sumi metaphorice pro anno, quia uno et eodem verbo dicitur de utroque tempore, seu de toto illo duraturum esse, *mille trecentis triginta quinque diebus*; ridiculum autem esset dicere, idem nomen, in eadem oratione semel positum, partem temporis significare proprie, et partem metaphorice. Secundo, quia rationes factæ de illis etiam diebus procedunt, et præsertim quia etiam dixit Christus, Matth. 24: *Statim post tribulationem illorum dierum sol obscurabitur*; ergo inter finem Antichristi, et initium signorum judicii non intercedent quadraginta quinque mille anni, imo nec quadraginta quinque, quia quod post quadraginta quinque annos fit, non statim fit. Denique metaphora Lyrani non habet fundamentum in Scriptura, ut ipse putat. Non enim potest ex Scripturis ostendi, diem interdum significare metaphorice annum. Nam in loco quem Lyra adducit, Ezechiel. 4, ubi dicitur: *Diem pro anno dedi tibi*, dies non significat metaphorice annum, sed utraque vox in sua proprietate sumitur, diciturque annus pro die computari, quia quot diebus Ezechiel, vinctus atque constrictus, sub sinistro vel dextro latere dormiturus erat, tot

¹ Psal. 89.

annis Israel et Juda captivi erant futuri. Sic Hieronymus et omnes exponunt. Veluti cum dicitur in Psal. 89: *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies*, dies proprie sumitur pro die naturali, comparantur autem mille anni cum naturali die, imo cum momento respectu divinæ æternitatis.

44. *Tertium regis fundamentum veram sententiam non impugnat.* — *Non est de fide, statim post quadraginta quinque dies futurum judicium.* — Ad posteriorem partem objectionis, imprimis generatim dico, totam illam objectionem non procedere contra præcipuum dogma quod docemus, nimirum, persecutionem Antichristi brevi tempore esse duraturam, et testimonia Danielis et Joannis, quæ de illo tempore loquuntur, proprie et ad litteram esse intelligenda. Nam ad summum procedit objectio contra illam ultimam partem de quadraginta quinque diebus a morte Antichristi usque ad diem judicii interponendis. Etenim, si dixerimus illos quadraginta quinque dies non esse præcise definitos, ut illis consummatis certo futurus sit judicii dies, omnino cessabit objectio, etiam si cætera de tribus annis cum dimidio, quibus persecutio Antichristi tantum durabit, certissima sint et constanter teneantur. Quia si post mortem Antichristi non est certum, futurum judicium finitis quadraginta quinque diebus, ex morte Antichristi nunquam præsciatur quando futura sit dies vel hora judicii; ergo cessat objectio. Pars autem illa de quadraginta quinque diebus, post quos sit futurum judicium, non est dogma fidei, nec de illo pertinaciter contendendum est, et ideo tota objectio non multum ad causam refert. Dummodo non negetur illos etiam quadraginta quinque dies proprie esse intelligendos, tam quoad numerum, quam quoad naturales dies; hoc enim necessario conjunctum est cum alia certa sententia de brevi tempore Antichristi, ut declaratum est. Quia hoc non obstante multi Catholici censent, ex Scriptura quidem colligi, post mortem Antichristi non esse venturum diem judicii intra quadraginta quinque dies, non tamen inde colligi, finitis illis diebus, statim esse futurum, et hoc satis esse ut sit incertus, et consequenter ut cesset objectio.

45. *Judicii dies conjecturis cognosci potest ex Scriptura sumptis.* — Nos vero addere possumus, verum quidem esse, Scripturam non dicere aperte, immediate post illos quadraginta quinque dies futurum esse judicium,